

Nr 86.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till åtgärder för dövhetens bekämpande; given Drottningholms slott den 17 februari 1950.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Eije Mossberg.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås en höjning av anslaget till Bidrag till anskaffande och drift av hörapparater från 60 000 till 100 000 kronor.

Hörselfrämjandets verksamhet förutsättes tills vidare fortgå i huvudsakligen oförändrad omfattning. Bl. a. på grund av betydande underskott på verksamheten föreslås emellertid, att anslaget till Bidrag till hörselfrämjandet uppräknas med 46 000 kronor till 86 000 kronor.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Drottningholms slott den 17
februari 1950.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Mossberg.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under elfte huvudtiteln, punkterna 84 och 85, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1950/51 beräkna *dels* till Bidrag till anskaffande och drift av hörapparater ett anslag av 60 000 kronor, *dels ock* till Bidrag till hörselfrämjandet ett anslag av 40 000 kronor.

Jag anhåller nu att till slutlig behandling få upptaga dessa anslagsfrågor.

1:o) Bidrag till anskaffande och drift av hörapparater.

	Anslag	Nettoutgift
1947/48	25 000	25 000
1948/49	25 000 ¹	50 000
1949/50 (statsliggaren s. 973)	60 000	
1950/51 (förslag)	100 000	

Medel för detta ändamål anvisades å riksstaten första gången av 1947 års riksdag (skr. nr 362) i anledning av väckta motioner (I: 74 och II: 136). Vidare ha t. o. m. budgetåret 1948/49 från femte huvudtitelns reservationsanslag till Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet för samma ändamål anvisats ett belopp av ytterligare 10 000 kronor årligen. Fr. o. m. innevarande budgetår har motsvarande belopp i stället upptagits under nu ifrågakvarande anslag.

Yrkanden.

Hörselfrämjandets centralstyrelse (skr. 13/6 1949) hemställer, att anslaget höjes med 177 000 kronor.

Sedermera har centralstyrelsen i skrivelse den 19 december 1949 ansett denna höjning under vissa förutsättningar kunna reduceras till 130 000 kronor.

¹ Å tilläggsstat därutöver 25 000 kronor.

Motiv.

I skrivelsen den 13 juni 1949 erinrar hörselfrämjandet, att föreningen för budgetåret 1948/49 hade beräknat anslagsbehovet till 100 000 kronor. De för samma budgetår ursprungligen anvisade medlen, (25 000 + 10 000) 35 000 kronor, hade förbrukats redan i december 1948, sedan 213 av 225 redan vid budgetårets ingång färdigberedda och bidragsberättigade ansökningar bifallits. Icke i något av dessa fall hade bidrag kunnat lämnas med tillåtna två tredjedelar av kostnaden för anskaffande av hörapparat. Apparaterna kosta i allmänhet mellan 400 och 500 kronor och medeltalet beviljat bidrag per ansökan utgjorde 164 kronor. Ingen sökande hade heller kunnat komma i åtnjutande av bidrag, högst 100 kronor per år, till driftkostnaderna. För att i någon mån kunna avverka den balans, som då förelåg, anhöll hörselfrämjandet i skrivelse den 28 januari 1949 om ett tillfälligt extra anslag å 25 000 kronor, vilket belopp av 1949 års riksdag anvisades för ändamålet. Detta anslag kommer att helt och hållet förbrukas genom utbetalande av bidrag å cirka en tredjedel av de ansökningar, som för budgetåret 1948/49 ursprungligen anvisade medel icke räckte till att täcka.

Redan i juni 1949 — alltså innan ännu det nya budgetåret börjat — vila hos hörselfrämjandet 327 färdigberedda och bidragsberättigade ansökningar, som icke ha kunnat beviljas på grund av brist på medel. Om man för varje ansökan räknar med i medeltal 175 kronor i bidrag, föreligger sålunda f. n. en balans på cirka 57 000 kronor, vilken balans hänför sig till budgetåret 1948/49.

Av det för budgetåret 1949/50 anvisade anslaget om 60 000 kronor (mot av hörselfrämjandet äskade 100 000 kronor) äro således redan från början cirka 57 000 kronor disponerade för nämnda ansökningar. Ett belopp av endast omkring 3 000 kronor återstår sålunda för att täcka hjälpbehovet under detta budgetår, vilket behov beräknas uppgå till cirka 120 000 kronor. Hörselfrämjandet måste alltså för budgetåret 1950/51 kalkylera med dels den brist, som beräknas uppkomma under budgetåret 1949/50 på cirka 117 000 kronor, och dels bidragsbehovet för budgetåret 1950/51, vilket uppskattas till 120 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår kan sålunda beräknas uppgå till (117 000 + 120 000) 237 000 kronor.

I skrivelsen den 19 december 1949 upplyser hörselfrämjandet, att hela antalet utprovningar under år 1949 beräknas uppgå till cirka 4 800. Då enligt upprättad statistik cirka 33 procent av samtliga utprovningar leda till inköp av hörapparat samt omkring 46 procent av samtliga förmedlade apparater utgöra hjälpfall, beräknas antalet förmedlade apparater och hjälpfall för samma år uppgå till 1 600 resp. 745.

Enligt vad hörselfrämjandet erfarit från kommittén för dövhetens bekämpande synas goda förutsättningar föreligga att till nästa budgetår i marknaden få ut en eller flera relativt billiga apparattyper, däribland en

engelsk apparat, den s. k. medresco- eller standardapparaten. Vid beräkningen av medelsbehovet kunna därvid i huvudsak fyra alternativ beträffande omfattningen av apparatförmedlingen tänkas:

- a) enbart dyra apparater;
- b) $\frac{1}{3}$ av hjälpfallen standardapparater,
 $\frac{2}{3}$ » » dyrare apparater;
- c) $\frac{1}{2}$ » » standardapparater,
 $\frac{1}{2}$ » » dyrare apparater;
- d) $\frac{2}{3}$ » » standardapparater,
 $\frac{1}{3}$ » » dyrare apparater.

Därest försäljningen av standardapparaten kunde beräknas komma att uppgå till cirka två tredjedelar av samtliga till hjälpfall förmedlade apparater, skulle det i hörselfrämjandets tidigare skrivelse till 117 000 kronor beräknade medelsbehovet för täckande av föreliggande balans av bidragsberättigade hjälpfallsansökningar kunna nedräknas till 70 000 kronor. Enligt hörselfrämjandets uppfattning synes emellertid standardapparaten knappast kunna insättas i så stor omfattning.

Yttranden.

Över framställningen den 13 juni 1949 ha yttranden avgivits av pensionsstyrelsen, skolöverstyrelsen och kommittén för dövhetens bekämpande.¹

Pensionsstyrelsen framhåller, att det på grundval av hörselfrämjandets uppgifter kan beräknas, att de personer, som under budgetåret 1949/50 söka bidrag till hörapparater, med få undantag i bästa fall kunna erhålla sådant bidrag under budgetåret 1950/51 eller — beroende på anslagets storlek sistnämnda budgetår — eventuellt först under budgetåret 1951/52. Då det arbete, som utföres av kommittén för dövhetens bekämpande, ännu icke avslutats, synes det föga tillfredsställande, att de anslag, som nu ställas till hörselfrämjandets förfogande, i avvaktan på resultatet av kommitténs arbete så begränsas, att väntetiden för bidrag från hörselfrämjandet uppgår till ett år eller mera. På grund av de ökande väntetiderna torde många, som för sitt arbete äro i oundgängligt behov av hörapparater, trots ekonomiska svårigheter inköpa sådana direkt av vederbörande försäljare. Då i sådant fall erforderlig objektiv utprovning av lämplig apparat icke äger rum, kan detta många gånger medföra, att vederbörande icke erhåller den för hans hörselnedsättning lämpligaste apparattypen. Med nu utgående anslag har det icke varit möjligt för hörselfrämjandet att i det enskilda fallet lämna bidrag med två tredjedelar av apparatkostnaden. Därest anslag av tillräcklig omfattning beviljades, skulle hörselfrämjandet bliva i tillfälle utgiva bidrag med belopp, som skulle komma att utgöra en mera effektiv hjälp åt vederbörande. Pensionsstyrelsen tillstyrker därför, att största möjliga

¹ Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 september 1947 tillkallade sakkunniga för utredning rörande de hörseldefektas problem.

bidrag ställes till hörselfrämjandets förfogande för tillgodoseende av de i framställningen angivna ändamålen.

De bestämmelser, som äro utfärdade för anslagets användning under innevarande budgetår, synas fortfarande böra gälla.

Skolöverstyrelsen framhåller, att hörselfrämjandets verksamhet är under stark utveckling. Det synes överstyrelsen vara behjärtansvärt, att anslaget till hörapparater avsevärt förstärkes. Ur de synpunkter skolöverstyrelsen har att anlägga är således icke något att erinra mot det begärda anslaget.

Kommittén för dövhetens bekämpande erinrar, att kommittén i yttrande över hörselfrämjandets framställning om anslag för budgetåret 1949/50 framhållit, att antalet hörselskadade i landet uppskattades till minst 80 000 och att endast en mindre del av dessa hittills erhållit hörapparat. Kommittén anser sig icke böra underlåta att erinra om att hörapparaten icke blott är ett medel för social gemenskap utan också ett medel att öka den hörselskadades utkomstmöjligheter samt att snabbt förbättra hans arbetsförmåga och därmed tillföra arbetsmarknaden arbetskraft. Allt eftersom insikten om hörapparaterna och deras värde blir mera allmän, kommer detta att leda till en ökad efterfrågan på apparater och därmed ett ökat behov av anslag. Med hänsyn till hörapparaternas utomordentliga betydelse för den hörselskadade individen måste denna utveckling, som tydligt utläses ur hörselfrämjandets skrivelse, betecknas såsom önskvärd. Kommittén förutsätter, att denna utveckling under de närmaste åren kommer att ytterligare stegras, samt anser det därför nödvändigt med omedelbara och kraftiga åtgärder för att öka hörselfrämjandets resurser.

I sina beräkningar har hörselfrämjandet utgått från ett genomsnittligt bidragsbelopp om 175 kronor per apparat, d. v. s. det f. n. gängse bidragsbeloppet vid hittillsvarande apparatpriser mellan 400 och 500 kronor. Goda förutsättningar synas emellertid föreligga att till nästa budgetår i full omfattning i marknaden få ut den engelska apparaten Medresco, som f. n. prövas inom landet, och eventuellt andra europeiska hörapparater i samma prisklass. Medrescoapparaten, som avses komma att försäljas genom kommunal eller humanitär organisation utan vinstintresse, bedömes såsom god och torde komma att levereras till ett pris av cirka 200 kronor komplett eller mindre än hälften av priset på de nu gängse apparattyperna. Det förefaller sannolikt, att apparaten i fråga kommer att vara väl lämpad för ett ansevärt antal hörselskadade. Det kan under dessa förhållanden sättas i fråga, om icke bestämmelser borde införas, innebärande att bidragssökande, för vilken medrescoapparaten prövas akustiskt fullt tillfredsställande, icke bör äga rätt till högre bidrag än två tredjedelar av det pris, som denna apparat betingar. Då kommittén önskar ytterligare följa resultatet av undersökningen av apparaten, anser den sig icke redan nu böra avgiva definitivt förslag. I här förevarande sammanhang önskar kommittén endast framhålla, att ehuru nämnda förhållande kan beräknas medföra en

reducering av anslagsbehovet, samtidigt en ökad efterfrågan torde åstadkomma en utjämning i detta avseende.

Yttrande i anledning av *skrivelsen den 19 december 1949* har avgivits av *kommittén för dövhetens bekämpande*.

Kommittén framhåller, att sedan dess föregående yttrande i ärendet avgavs, en viss förändring av läget beträffande *hörapparatfrågan* inträtt. Sålunda ha ledamöter av kommittén vid studieresor i USA och England under hösten 1948 medfört provexemplar av hörapparater, bl. a. den engelska apparaten Medresco. Denna tillverkas på engelska statens beställning och har konstruerats på grundval av en ingående vetenskaplig undersökning, utförd av en av Medical Research Council för ändamålet speciellt tillsatt kommitté. Genom hörselfrämjandet utprovades medrescoapparater från augusti månad å personer, som genom Stockholms stad erhöilo bidrag till inköp av hörapparat. Ytterligare ett antal sådana apparater har från samma tid förmedlats direkt genom hörselfrämjandet. En särskild prövning av apparaten åstadkoms därigenom, att den under en tid begagnades av ett mindre antal lomhörda personer, vilka tidigare använt annan hörapparat. Erfarenheterna från den relativt korta försökstiden uppgivas ha varit övervägande goda.

På inbjudan av inrikesdepartementet anordnades den 22 september 1949 ett sammanträde i hörapparatfrågan, i vilket deltog representanter för bl. a. svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet samt hörselfrämjandet. Sedan landstingsförbundet förklarat, att förbundet hade intresse för försäljning av hörapparater genom landstingens inköpscentral, samt sedan de övriga närvarande representanterna förklarat sig icke ha något principiellt att invända häremot, upptog kommittén underhandlingar med förbundet. Underhandlingar ha under hösten 1949 ägt rum även med Stockholms stads hörapparatkommitté samt hörselfrämjandet.

I skrivelse till landstingsförbundets styrelse den 21 november 1949 hemställde kommittén, att landstingens inköpscentral skulle under vissa angivna former åtaga sig förmedling av hörapparater. I skrivelsen anfördes bl. a.

Närmare 100 000 personer i landet beräknas lida av allvarligt nedsatt hörsel. Målet bör vara, att var och en, som har nytta av en hörapparat, också kommer i besittning av sådan. Ett realiserande av detta mål måste komma att innebära en apparatåtgång av helt annan storlek än den nuvarande. Det är under dessa förhållanden synnerligen starkt motiverat, att det allmänna sörjer för, att dessa viktiga hjälpmedel i kampen mot dövheten tillhandahållas allmänheten under tillfredsställande villkor.

Det har för kommittén framstått såsom önskvärt att finna utvägar att på annat sätt än genom direkt statlig kontroll erhålla garantier för en tillfredsställande utveckling på hörapparatmarknaden. En sådan utväg har man ansett vara, att ett samhälleligt eller annat allmännyttigt organ inträder såsom intressent på hörapparatmarknaden. Detta organ borde till-

handahålla kvalitativt goda hörapparater till skäligen priser, sörja för apparatutprovning under fullt betryggande former, skapa en fullgod organisation av servicetjänsten samt i övrigt på ett förebildligt sätt tillgodose de hörselskadades behov. En dylik verksamhet borde gynnas av bestämmelser, att bidrag av allmänna medel för inköp av hörapparat lämnas endast under förutsättning att densamma utprovats av sakkunnig och objektiv personal. En ifrågasatt ökning av bidragsanslagen skulle erbjuda vissa garantier för en önskad omfattning av apparatförmedlingen.

Vid förberedande underhandlingar i frågan ha representanter för landstingsförbundet förklarat, att landstingens inköpscentral skulle kunna åtaga sig hörapparatförsäljningen. Försäljningsverksamheten bör organiseras i syfte att göra det möjligt även för mindre bemedlade personer att anskaffa hörapparat resp. att nedbringa kostnaderna för bidrag till dylika apparater samt att motverka en oskälig prishöjning.

I anledning härav meddelade landstingsförbundets styrelse, att den fann det nödvändigt, att det allmänna — i första hand landsting och städer utanför landsting — i större utsträckning än tidigare trädde hjälpande till såväl organisatoriskt som ekonomiskt för att lösa hörapparatfrågan på ett tillfredsställande sätt. Att förbundets inköpsorgan, landstingens inköpscentral, utnyttjades i detta sammanhang fann styrelsen naturligt och hade i stort sett intet att invända mot de riktlinjer, som kommittén uppdragit.

Under hand har därefter inhämtats, att inköpscentralen startat en försäljningsverksamhet, omfattande standardapparaten, att en provverksamhet i enlighet med i kommitténs förenämnda skrivelse anförda riktlinjer från den 1 januari 1950 påbörjats i Örebro län, att planering av verksamheten lagts upp för ytterligare tre län samt att successiv utbyggnad av densamma till övriga län förberedes. Stockholms stads hörapparatkommitté avser enligt uppgift att föreslå en särskild organisation för utprovning och förmedling av hörapparater för Stockholms stad, varvid behovet av hörapparater kommer att i största möjliga utsträckning tillgodoses från inköpscentralen. Avsikten är att komplettera standardapparaten med andra märken för att vinna en begränsad sortering av apparater, tillräcklig för att tillgodose olika individuella behov. Standardapparaten levereras tills vidare av inköpscentralen till ett pris av 145 kronor exklusive individuell öronpropp. Detta pris förutsättes också bli utförsäljningspris. I detta är icke inräknat någon förmedlingsavgift eller kostnad för utprovning.

Kommittén övergår här efter till frågan om den sålunda uppkomna situationens återverkningar med hänsyn till *medelsbehovet* för nästa budgetår.

Att f. n. bedöma, i vilken omfattning standardapparaten och eventuellt andra prisbilliga apparater komma att förmedlas är mycket vanskligt. Enligt vissa engelska uppgifter skulle standardapparaten väl lämpa sig för cirka 75 procent av de hörselskadade. Från hörselfrämjandet har tidigare uppgivits, att ungefär en tredjedel av dessa skulle vara hjälpta med densamma. I detta sammanhang bör framhållas att, då fråga är om bidrag från det allmänna, hänsyn bör tagas endast till apparatens akustiska egenskaper.

Individuella önskemål beträffande apparatens form eller färg, inbyggda batterier m. m. torde icke böra tillgodoses med hjälp av allmänna medel. Under dessa förhållanden och med stöd av de allt gynnsammare erfarenheter, som vunnits vid den fortsatta användningen av standardapparaten, ävensom med beaktande av att förbättrade typer av apparaten väntas, finner kommittén skäl att räkna med att hälften av bidragsansökningarna komma att avse standardapparater.

Om priset på standardapparaten blir 145 kronor, bör enligt gällande subventionsgrunder i regel högst cirka 100 kronor eller två tredjedelar av kostnaden utgå i statsbidrag. Beräknas bidragsgenomsnittet efter under år 1949 tillämpad praxis för bidragsgivningen, d. v. s. 175 kronor vid apparatpris i regel över 400 kronor, erhålles en ungefärlig siffra om 60 kronor.

Det är f. n. omöjligt att bedöma resultatet av planerade åtgärder i syfte att åstadkomma prisreduceringar på övriga hörapparater. Skäl torde dock föreligga att räkna med en mindre sådan reduktion om cirka 10 procent. En icke oväsentlig reduktion kan komma till stånd, om genom inköpscentralen eller på annat sätt andra prisbilliga apparater införs på marknaden såsom komplement till standardapparaten. I överensstämmelse med vad sålunda anförts, kan genomsnittsbidraget för andra än standardapparater — under förutsättning att 1949 års praxis tillämpas — minskas till cirka 160 kronor. Kommittén anser det motiverat och skulle för sin del med glädje se, att berörda praxis kunde modifieras i en för de bidragssökande mera generös riktning, d. v. s. att bidragsbeloppen över lag kunde ökas. Med hänsyn till den av hörselfrämjandet beräknade ökningen av antalet bidragssökande samt föreliggande eftersläpning beträffande sökta men ännu icke beviljade bidrag anser sig kommittén nu icke böra förorda en dylik åtgärd. Kommittén räknar därvid med att de hörselskadades situation underlättas av att kommunala bidrag till inköp av hörapparater såsom hittills komma att utgå.

Den av hörselfrämjandet angivna bristen av 117 000 kronor, motsvarande bidrag till cirka 670 personer, kan i enlighet med det anförda reduceras enligt följande:

50 % standardapparater, bidrag 60 kronor (335 × 60)	.....	20 100 kronor
50 % andra apparater, bidrag 175 ¹ kronor (335 × 175)	.....	58 625 »
		<u>78 725 kronor</u>

Det beräknade behovet för budgetåret 1950/51, 120 000 kronor (avseende omkring 680 hjälpfall), kan enligt enahanda grunder reduceras sålunda:

50 % standardapparater (340 × 60)	.....	20 400 kronor
50 % andra apparater (340 × 160)	.....	54 400 »
		<u>74 800 kronor</u>

¹ Bidragen avse tid, innan prisreducerande åtgärder kunna beräknas vara genomförda.

Sammanlagt skulle alltså erfordras (78 725 + 74 800) 153 525 kronor. Beräkningen bygger på hörselfrämjandets utgångspunkt, att antalet bidragsfall kommer att vara konstant i förhållande till antalet utprovningar. Det förefaller emellertid sannolikt, att en icke oväsentlig del av väntade bidragssökande, då priserna bliva lägre och speciellt vid inköp av standardapparat, själva komma att kunna svara för hela apparatkostnaden, i det senare fallet lägre än den del av kostnaden vederbörande tidigare haft att erlægga vid köp av dyrare apparat med hjälp av statsbidrag. Antalet bidragssökande skulle därigenom bliva lägre än hörselfrämjandet räknat med och beloppet därför kunna avrundas nedåt till 150 000 kronor.

Med hänsyn till de förändrade förhållanden, som komma att inträda under budgetåret 1950/51, vill kommittén slutligen föreslå sådan ändring av bidragsbestämmelserna, att bidrag må utgå med i regel högst två tredjedelar av lägsta kostnaden för anskaffning av apparat, som vid utprovning genom hörselfrämjandet eller annat av statsmakterna erkänt organ prövats ur akustiska synpunkter tillfredsställande.

I ärendet i dess helhet har yttrande avgivits av *statskontoret*, som därvid framhållit, att den utredning, som f. n. bedrivs av kommittén för dövhetens bekämpande, torde bliva av väsentlig betydelse för frågan om statens bidrag till anskaffande och drift av hörapparater åt mindre bemedlade döva och lomhörda. Särskilt måste ställningstagandet till det av kommittén berörda spørsmålet om landstingens och städernas deltagande i kostnaderna för samhällets hjälp åt de hörselskadade inverka på frågan om statens fortsatta bidragsverksamhet. Statskontoret finner det därför naturligt, att en höjning av statens bidrag till angivna ändamål hålles inom snäva gränser.

Departementschefen.

När jag i föregående års statsverksproposition anmälde motsvarande anslag framhöll jag — liksom i statsverkspropositionen till 1948 års riksdag — att den statliga bidragsverksamhet, det här gäller, var föremål för särskild utredning av den hösten 1947 tillsatta kommittén för dövhetens bekämpande. Denna omständighet skulle, framhöll jag vidare, i och för sig kunna anföras som skäl för att icke höja anslaget. Med hänsyn till erfarenheterna från det första verksamhetsåret — 1947/48 — och då en höjning av anslaget icke syntes föregripa från denna kommitté väntade förslag, förordade jag emellertid en viss ökning av medelsanvisningen.

De nu vunna erfarenheterna av verksamheten bekräfta, att anvisade medel icke tillnärmelsevis förslå för att tillgodose hjälpbehovet. Enligt nämnda kommitté beräknas sålunda icke mindre än cirka 80 000—100 000

personer i landet lida av allvarligt nedsatt hörsel. Endast en mindre del av dessa torde hittills ha erhållit hörapparater. Dessa förhållanden återspeglas i den under de senaste åren synnerligen starkt markerade ökningen av hörselfrämjandets konsultationsarbete. Enligt vad jag under hand inhämtat från föreningen har sålunda antalet genom densamma förmedlade apparater ökat från 715 år 1946 till cirka 1 600 år 1949 och antalet s. k. hjälpfall (bidragsberättigade) under samma tid från 193 till 745.

Av det för budgetåret 1949/50 anvisade anslaget, 60 000 kronor, måste redan vid budgetårets ingång ett belopp av cirka 57 000 kronor disponeras för att täcka då föreliggande balans på 327 bidragsberättigade ansökningar. Vid utgången av samma budgetår beräknas en balans på cirka 670 bidragsberättigade ansökningar komma att föreligga, vilket med ett genomsnittsbidrag av 175 kronor per apparat motsvarar ett medelsbehov av omkring 117 000 kronor. Medelsbehovet för budgetåret 1950/51 har uppskattats till i runt tal 120 000 kronor för ett beräknat antal av cirka 680 hjälpfall. Enligt föreningens beräkningar skulle sålunda erfordras ett anslag om sammanlagt (117 000 + 120 000) 237 000 kronor.

I föreningens senare skrivelse den 19 december 1949 samt i de yttranden, som avgivits av kommittén för dövhetens bekämpande, har emellertid framhållits, att goda förutsättningar syntes föreligga att till nästa budgetår få ut i marknaden en engelsk apparat, den s. k. medresco- eller standardapparaten. Denna apparat har genom hörselfrämjandet utprovats på ett stort antal hörselskadade och erfarenheterna ha därvid varit övervägande goda. Då priset, cirka 145 kronor, är väsentligt lägre än på övriga nu saluförda apparater, kommer detta att påverka anslagsbehovet för nästa budgetår. Med utgångspunkt från f. n. tillämpad praxis i fråga om bidragsgivningen, d. v. s. i genomsnitt endast något över 40 procent av apparatpriset, skulle detta — i fråga om den engelska apparaten — innebära ett statsbidrag om cirka 60 kronor per apparat. Olika åsikter föreligga emellertid beträffande den omfattning, i vilken denna apparat skulle kunna förmedlas. Enligt engelska uppgifter skulle densamma väl lämpa sig för cirka 75 procent av de hörselskadade, medan den statliga kommittén räknar med att hälften av bidragsansökningarna komma att avse denna apparat. Då man torde böra utgå från att hörselskadorna äro av i stort sett samma art i Sverige som i England och de erfarenheter, som vunnits vid den fortsatta användningen av standardapparaten enligt vad kommittén framhållit visat sig allt gynnsammare, torde man tills vidare kunna räkna med att denna apparat kommer att förmedlas till omkring 65 procent eller knappt två tredjedelar av antalet bidragssökande.

Såsom hörselfrämjandet framhållit har vidare priskontrollnämnden börjat en utredning angående möjligheterna att sänka priserna på övriga hörapparater. Enligt vad jag under hand inhämtat från nämnden torde resul-

tatet härav kunna föreligga i god tid före nästa budgetårs ingång. Under förutsättning att för dessa apparater nu gällande praxis i fråga om bidragsgivningen alltjämt tillämpas, torde man sålunda fr. o. m. budgetåret 1950/51 kunna räkna med en viss sänkning av det statliga bidraget, av kommittén uppskattad till 10 procent eller från i genomsnitt 175 kronor till cirka 160 kronor per apparat.

Med utgångspunkt från vad sålunda anförts skulle medelsbehovet för täckande av vid utgången av budgetåret 1949/50 beräknad balans, 670 hjälpfall, uppgå till $[60 \times (65/100 \times 670) 26\ 100 + 175 \times (35/100 \times 670) 41\ 125]$ 67 225 kronor. För att tillgodose det för budgetåret 1950/51 beräknade behovet, 680 hjälpfall, skulle med motsvarande beräkningsgrunder erfordras $[60 \times (65/100 \times 680) 26\ 520 + 160 \times (35/100 \times 680) 38\ 080]$ 64 600 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet skulle i enlighet härmed komma att uppgå till $(67\ 225 + 64\ 600)$ 131 825 kronor eller i runt tal 130 000 kronor. Jag räknar därvid med att bidrag till anskaffande av hörapparat beräknas efter den billigaste apparat, som ur förstärkningssynpunkt kan anses tillfredsställande. Såsom villkor för bidraget torde böra gälla, att apparaten utprovas genom hörselfrämjandet eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, genom annat lämpligt organ.

De döva och lomhörda, vilka nu utgöra en betydande grupp bland de partiellt arbetsföra, torde, om de utrustas med goda hörapparater, lätt kunna hjälpas att bli arbetsdugliga. Den statliga bidragsverksamheten på detta område måste sålunda — förutom ur sociala och humanitära synpunkter — betraktas även såsom ett led i den nu aktuella strävan att söka tillföra arbetsmarknaden ytterligare arbetskraft. Med hänsyn härtill och till föreliggande, trots sträng behovsprövning utomordentligt stora balans av bidragsberättigade ansökningar anser jag mig böra tillstyrka en höjning av anslaget. I nuvarande ekonomiska läge finner jag mig emellertid icke kunna förorda, att medel anvisas för att täcka hela det för budgetåret 1950/51 förut angivna, till 130 000 kronor uppskattade medelsbehovet. Jag föreslår därför, att anslaget upptages till 100 000 kronor, innebärande en höjning med 40 000 kronor i förhållande till för innevarande budgetår för ändamålet anvisade medel. Denna medelsanvisning möjliggör icke att bidrag beviljas till kostnaderna för drift av hörapparat.

I enlighet med vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:tt måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anskaffande och drift av hörapparater* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 100 000 kronor.

2:o) Bidrag till hörselfrämjandet.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	30 000	30 000
1949/50 (statsliggaren s. 973)	40 000	
1950/51 (förslag)	86 000	

Yrkande.

Hörselfrämjandets centralstyrelse (skr. 13/6 1949) hemställer, att anslaget höjes med minst 60 000 kronor.

Sedermera har hörselfrämjandet i skrivelse den 19 december 1949 inkommit med ytterligare utredning rörande medelsbehovet för nästa budgetår.

Motiv.

I skrivelsen den 13 juni 1949 anför hörselfrämjandet bl. a. följande.

Föreningens verksamhet visar fortfarande inga tecken till avmattning — tvärtom söka sig fler och fler hjälpbehövande döva och lomhörda till hörselfrämjandets utprovningscentraler i Stockholm och Göteborg samt till de utprovningar, som två gånger årligen anordnas på ett tjugotal lasarett i landsorten. Det totala registrerade besökarantalet under år 1948 utgjorde 10 764 personer mot 9 520 år 1947.

Det av föreningen för innevarande budgetår äskade anslaget å 60 000 kronor hade nedskurits till 40 000 kronor. Med hänsyn till att tiden för ett slutgiltigt förslag rörande hithörande frågor från den år 1947 tillsatta kommittén för dövhetens bekämpande icke f. n. kan beräknas, hemställer hörselfrämjandet om förhöjt anslag. Allt större krav resas nämligen från såväl medicinskt som tekniskt håll på modern akustisk utrustning och för apparatutprovningsarbetet särskilt utbildad kvalificerad personal. De stegrade kraven på en utökning av verksamheten äro också en naturlig följd av att statsmakterna alltmera beakta de dövas och lomhördas problem.

I mars 1949 hemställde hörselfrämjandet om ett anslag å 110 500 kronor ur allmänna arvsfonden till anskaffande av elektriska hörapparater åt hörselskadade barn. Dessa ha nämligen hitintills minst kunnat tillgodoses, enär denna åldersgrupp på grund av pågående skolgång eller yrkesutbildning ännu icke hunnit komma ut i förvärvsarbete och sålunda saknar de ekonomiska möjligheterna att anskaffa apparater. Skulle denna framställning bifallas, öppnas för hörselfrämjandet återigen ett nytt verksamhetsområde med stora krav på såväl personal som apparatur.

På grund av att ytterligare personal anställts måste en del oundgängliga inventarier anskaffas såsom skrivbord och skåp samt minst en skrivmaskin.

Den ständiga ökningen av föreningens verksamhet har också medfört en proportionell höjning av kostnaderna för expenser.

Till följd av ökat statsanslag till verksamheten har det varit möjligt att på apparatsamlingen i Stockholm anställa ytterligare två utprovare, huvudsakligen avsedda för resor i landsorten, jämte en socialt utbildad kurator. För budgetåret 1950/51 beräknas lönekostnaderna — exklusive pensionsavgifter — till 60 000 kronor.

Antalet besökande på hörselfrämjandets utprovningsresor i landsorten utgjorde år 1948 2 953 mot 2 185 år 1947. Framförallt från öronläkarhall föreligger ett ständigt stegrad krav, att hörselfrämjandet snarast möjligt

måtte betydligt utvidga dessa resor icke minst för att stävja kringresande hörapparatförsäljares många gånger synnerligen osunda affärsmetoder. Fr. o. m. instundande höst planerar också hörselfrämjandet att — sedan personalen nu kunnat utökas — inom ramen för sin kapacitet utvidga dessa resor.

De hitintills beviljade anslagen till verksamheten ha icke varit tillfyllest för att hörselfrämjandet helt skall kunna bära kostnaderna för utprovningsresorna. Detta är emellertid alltjämt ett önskemål bl. a. av den anledningen att, då lokalföreningarna — med eller utan landstingsanslag — stå för dessa kostnader, en orättvis fördelning uppstår av resekostnaderna.

Apparatsamlingen i Göteborg, som hitintills erhållit mycket ringa del av statsanslaget och som försörjer hela västra och södra Sverige med utprovningsresor, måste — för att kunna möta den oerhört ökade tillströmningen av patienter — erhålla större anslag för att utvidga sina lokaler och öka personalen.

Hörselmätning med s. k. audiometer, varvid graden och delvis arten av hörselnedsättningen kan konstateras, är numera obligatorisk vid varje utprovning i Stockholm och Göteborg. Vid landsortslasaretten kan emellertid sådan hörselmätning verkställas endast i den mån lasarettet i fråga är försedd med audiometer och — vilket i allmänhet möter stora svårigheter — har möjlighet att ställa tid och personal till förfogande för hörselfrämjandets patienter för detta ändamål. De audiometrar, som f. n. äro i bruk i Stockholm och Göteborg, äro i mycket stort behov av att förnyas och samtidigt utbytas mot sådana av den moderna konstruktion, som numera erfordras för att uppnå fullt tillförlitliga resultat.

För att även patienterna på utprovningsresorna i landsorten skola kunna komma i åtnjutande av denna för apparatutprovningen nödvändiga hörselmätning är det ett oavvisligt behov att för dessa resor få anskaffa tre mindre s. k. reseaudiometrar.

Slutligen ha kostnaderna för föreningens tidskrift ökat på grund av höjning av redaktionsarvodet, som hittills utgått med endast 500 kronor per år.

Enligt av föreningen lämnade uppgifter över beräknade inkomster och utgifter för budgetåret 1950/51 uppskattas inkomsterna — inklusive förmedlingsavgifter — till 73 980 kronor och utgifterna till 194 980 kronor. En brist på 121 000 kronor beräknas sålunda uppkomma för nämnda budgetår.

I skrivelsen den 19 december 1949 upplyser hörselfrämjandet, att i förmedlingsinkomster å försålda apparater under år 1949 beräknas inflyta tillhoppa cirka 64 900 kronor, varav i Stockholm 45 300 och i Göteborg 19 600 kronor. Förmedlingsavgifterna ha i medeltal utgått med 41 kronor per apparat (i skrivelsen från juni 1949 beräknad till 45 kronor, vilken siffra emellertid nu visat sig vara för hög). För budgetåret 1950/51 beräknas inkomsterna härav till 45 580 kronor för stockholmscentralen. För göteborgscentralen ha för samma budgetår förmedlingsinkomsterna uppskattats till 20 000 kronor under förutsättning, att verksamheten där liksom i Stockholm skulle utökas.

Med nuvarande anslag kan hörselfrämjandet icke utvidga sin verksam-

het utan måste tvärtom radikalt inskränka densamma, vilket framgår av inkomst- och utgiftsberäkningar för år 1949 (faktiska siffror för elva månader och beräknade för en månad).

Utgifterna uppgå sålunda till 126 715 kronor vid stockholmscentralen och 32 275 kronor vid göteborgscentralen eller tillhopa 158 990 kronor. Då inkomsterna — inberäknat förmedlingsavgifterna samt det statliga anslaget å 40 000 kronor — uppgå till 118 300 kronor, kommer underskottet för år 1949 att utgöra 40 690 kronor. Därest landstingsförbundet övertager försäljningen av medresco- eller standardapparaten (jfr föregående punkt), kan någon förmedlingsinkomst från denna apparat icke påräknas. Då utredning pågår angående möjligheterna för en sänkning av priserna även på de dyrare apparaterna, innebär detta, att förmedlingsinkomsterna på dessa apparater proportionellt komma att sjunka.

I dagarna har hörselfrämjandet av priskontrollnämnden uppmanats att undersöka möjligheterna för förmedlingsavgifternas totala slopande. Dessa avgifter skulle därvid möjligen kunna ersättas av en utprovningsavgift, som skulle erläggas av patienterna. Efter en eventuell större prissänkning å de dyrare apparaterna skulle då även firmorna äga rätt att av sina kunder uttaga sådan avgift. Hörselfrämjandets nuvarande kapacitet uppgår till cirka 4 800 utprovningar per år. Det är emellertid ytterst sannolikt att, om utprovningarna bliva avgiftsbelagda, antalet utprovningar och därmed inkomsterna avsevärt komma att nedgå. Av nämnda 4 800 utprovningar utgöras en del av omprovningar jämte s. k. lurprovningar å äldre personer, för vilka vanliga hörlurar passa bättre än elektriska apparater och där det stundom måhända blir svårt att utkräva provningsavgiften. En sakkunnig och effektiv apparatutprovning förutsätter, att patienten först genomgått läkarundersökning, vilken i flertalet fall icke är avgiftsfri. Med hänsyn till dessa omständigheter kan hörselfrämjandet under inga förhållanden beräkna högre provningsavgift än 10 kronor för apparatutprovning och 5 kronor för omprovning eller lurprovning. Om antalet utprovningar beräknas bliva oförändrat samt lur- och omprovningarna antagas komma att uppgå till 1 000, skulle i provningsavgifter inflyta ($10 \times 3\,800 + 5 \times 1\,000$) 43 000 kronor.

Av det anförda framgår att, om hörselfrämjandet skall kunna fortsätta sin verksamhet i ungefär den utsträckning som hitintills skett, det för budgetåret 1949/50 utgående anslaget å 40 000 kronor icke tillnärmelsevis är tillräckligt utan minst måste fördubblas. Härvid har hörselfrämjandet icke räknat med den absolut nödvändiga personalförstärkning, som kräves för att effektivt och sakkunnigt handha och fördela det ur allmänna arvsfonden numera beviljade anslaget å 90 000 kronor för inköp av hörapparater till barn och ungdom. Icke heller har medräknats bidrag till lönekostnaderna, 10 000 kronor, för den kurator, som skall handhava den (under föregående punkt omnämnda) försöksverksamhet, som den 1 januari 1950

i samråd med landstingsförbundet påbörjas inom Örebro län, och ej heller kostnaden för erforderlig nyanskaffning av audiometerutrustning, 12 000 kronor.

I detta sammanhang framhålles, att sammanlagda antalet besökare under året i Stockholm och Göteborg samt på resorna utgör cirka 10 000 (apparatutprovningar, rådfrågningar, läkarundersökningar samt hörselmätningar exklusive sådana, som gjorts i samband med hörapparatutprovningar). Ankommande brev ha varit 5 800 och avgående brev 7 000 enbart i Stockholm.

Yttranden.

Över *framställningen den 13 juni 1949* ha yttranden avgivits av pensionsstyrelsen, skolöverstyrelsen och kommittén för dövhetens bekämpande.

Pensionsstyrelsen tillstyrker, att största möjliga bidrag ställes till hörselfrämjandets förfogande.

Skolöverstyrelsen framhåller, att hörselfrämjandets verksamhet är under stark utveckling. Det synes överstyrelsen vara behjärtansvärt, att föreningen erhåller ökat statsbidrag till sina administrationskostnader. Ur de synpunkter skolöverstyrelsen har att anlägga är således icke något att erinra mot det begärda anslaget.

Kommittén för dövhetens bekämpande framhåller, att den av föreningen begärda anslagshöjningen, 60 000 kronor, till en mindre del hänför sig till ökade administrationskostnader men väsentligen till en ökning av lönekostnaderna för den utökade personal, som visat sig erforderlig för verksamheten. Härtill kommer ett anslagsbehov om 12 000 kronor för audiometrar. De ökade utgifterna synas synnerligen väl motiverade och kommittén vill för sin del starkt betona önskvärdheten och nödvändigheten av att de ifrågasatta utvidgningarna av verksamheten komma till stånd. Detta måste otvivelaktigt medföra i skrivelsen beräknade ökade utgifter. Å andra sidan synes emellertid den utvidgade verksamheten också böra komma att medföra en ökning av förmedlingsprovisionen å hörapparaterna. I vad mån detta kan kompensera utgiftsökningen undandrar sig f. n. kommitténs bedömande. Därest utvecklingen på detta område skall gå i önskvärd riktning och tillströmningen av bidragssökande till hörselfrämjandet alltjämt kommer att öka, är det absolut nödvändigt med omedelbara och kraftiga åtgärder för att giva föreningen de resurser och den kapacitet, som äro ett villkor härför.

Yttrande över *skrivelsen den 19 december 1949* har avgivits av kommittén för dövhetens bekämpande.

Kommittén erinrar, att den i skrivelse till svenska landstingsförbundets styrelse hemställt, att landstingens inköpscentral skulle åtaga sig förmedling av hörapparater (se föregående punkt). I skrivelsen anfördes rörande *hörselfrämjandets verksamhet* bl. a. följande.

Samtidigt med utvecklingen av hörapparattekniken har kravet på en objektiv bedömning av apparatens lämplighet i det individuella fallet och därmed på sakkunnig ledning vid valet av hörapparat jämte handledning för dess rätta användning vuxit sig allt starkare. Det år för år allt större antalet apparattyper, den skärpta konkurrensen mellan apparatförsäljarna samt erfarenheten i vissa fall av mindre hänsynsfulla metoder vid försäljningen ha accentuerat detta krav. Med anledning härav har föreningen hörselfrämjandet sedan ett antal år tillbaka funnit det vara en av sina viktigaste uppgifter att stå de hörselskadade till tjänst med objektiv och sakkunnig utprovning av hörapparater. Utprovningen sker efter av öronläkare företagen undersökning av hörselorganet och på grundval av hörselmätning medelst s. k. audiometer dels vid föreningens byrå i Stockholm, dels vid särskilda utprovningsresor i samarbete med öronavdelningarna på landsortslasarett. Genom överenskommelse med apparatförsäljarna har föreningen tillgång till provapparater för flertalet ledande märken, och den hjälpsökande får under ledning av erfaren personal prova de apparater, som kunna vara till gagn i hans speciella fall.

I de fall, där utprovning sker genom firmornas apparatförsäljare, har man givetvis inte samma garantier för att valet av apparat sker på bästa sätt. Erfarenheten har givit vid handen, att i många fall utprovningen handhaves med omsorg, medan den i andra fall domineras av försäljningsintresset.

Under den allra senaste tiden har vidare allt större uppmärksamhet ägnats behovet av särskild träning att höra med hjälp av hörapparat. Åtgärder i syfte att tillgodose detta behov höra till de mera aktuella problemen.

Vid ifrågasatt försäljning genom landstingens inköpscentral bör utprovning av apparaterna ske genom hörselfrämjandet eller på annat sätt, varom organisationerna äro ense. Utprovning samt ekonomiska utredningar i bidragsfall böra tills vidare ombesörjas av personal från hörselfrämjandet.

Vid förberedande underhandlingar har landstingsförbundet förklarat, att dess inköpscentral skulle kunna åtaga sig apparatförsäljningen. Vid dessa förhandlingar har även förslag framkommit om försöksverksamhet under viss tid i ett län. En person, väl insatt i de hörselskadades problem samt förtrogen med hörapparatarbetet, skulle där i samarbete med länslasarettet, tjänsteläkarna, distriktssköterskorna och skolorna m. fl. organ ombesörja utprovningsarbetet samt de socialvårdande uppgifterna bland de hörselskadade. Försöksverksamheten borde utgöra grundval för framtida överväganden rörande organisationen av arbetet för de hörselskadade. Överenskommelse om en dylik verksamhet har senare träffats, avseende Örebro län. Hörselfrämjandet har för första halvåret 1950 anställt en konsulent för densamma och utfästelser ha gjorts om bidrag från landstinget till resekostnader m. m. Verksamheten avses starta den 1 januari 1950.

Landstingsförbundets styrelse förklarade sig i stort sett icke ha något att invända mot de riktlinjer, som kommittén uppdragit. Centralens medverkan förutsatte emellertid, att som köpare uppträdde landsting, stad utanför landsting eller hörselfrämjandet, vilka i sin tur sålde hörapparater till döva. Beträffande utprovningen syntes det styrelsen naturligt, att denna åtminstone till en början ombesörjdes genom hörselfrämjandet. Emellertid borde det ankomma på varje landsting eller stad utanför landsting att bestämna på vad sätt utprovningen borde ske.

Kommittén räknar med att den under senare år mycket snabbt ökade försäljningen av hörapparater kommer att fortsätta under den närmaste framtiden. Det torde ligga i det allmännas intresse att främja en sådan utveckling, inte bara ekonomiskt utan även organisatoriskt. Under dessa förhållanden synes det naturligt, att hörapparatverksamheten successivt övertages av samhällliga organ med resurser att på ett tillfredsställande sätt sköta densamma samt att hävda det allmännas intressen. Kommittén ser därför med tillfredsställelse, att landstingen, vilka ha att svara för övriga social-medicinska uppgifter, åtaga sig även omsorgen om de hörselskadade. Den naturliga utvecklingen synes vara, att hörselfrämjandet ombesörjer utprovningarna och det sociala arbetet i samband därmed, intill dess på grundval av erfarenheter från den berörda försöksverksamheten — vilken successivt kommer att utbyggas till övriga län — en annan permanent organisation kan fastställas. Kommittén vill i detta sammanhang särskilt framhålla vikten av att det hörselvårdande arbetet lägges i händerna på väl kvalificerad personal. Kommittén förutsätter, att överenskommelse angående utprovningsverksamheten kommer att träffas mellan föreningen och resp. landsting. Enligt erhållna uppgifter komma genom landstingens försorg befattningshavare för detta arbete att successivt specialutbildas. Om så sker och erforderliga garantier därigenom erhållas för verksamhetens rationella bedrivande, anser sig kommittén inte böra vidhålla kravet på utprovning genom hörselfrämjandet.

I fråga om det för verksamheten erforderliga *medelsbehovet* framhåller kommittén, att den förmedlingsavgift, som hörselfrämjandet hittills åtnjutit, är av väsentlig betydelse för föreningens ekonomi. I det av landstingens inköpscentral för standardapparaten kalkylerade utförsäljningspriset ingår ingen förmedlingsavgift. Hur frågan om ersättning åt hörselfrämjandet från landstingens sida för utprovning av hörapparater åt dessa kommer att lösas är f. n. svårt att avgöra. Inom priskontrollnämnden har enligt uppgift en utredning påbörjats angående möjligheterna för en sänkning av priserna på dyrare hörapparater. Därvid har också ifrågasatts att ersätta det nu tillämpade provisionssystemet med en fast utprovningsavgift. Nämndens utredning är emellertid ännu icke slutförd.

Inköpscentralens verksamhet torde under budgetåret 1950/51 endast komma att beröra en mindre del av landet. Såsom hittills torde därför hörselfrämjandet komma att i huvudsak få bära ansvaret för den hörselvårdande verksamheten. Det synes därför nödvändigt, att föreningen för sitt viktiga och samhällsgagnliga arbete kommer i åtnjutande av statsbidrag av sådan storlek, att föreningen kompenseras för inkomstminskningar, vilka kunna följa av de tidigare berörda förändringarna. Kommittén förordar därför, att hörselfrämjandet för sin verksamhet beviljas ett anslag om 100 000 kronor, eller samma belopp som kommittén i sitt tidigare yttrande tillstyrkt. Kommittén inräknar i detta belopp erforderliga medel för audiome-

terutrustning ävensom för fördelning av det ur arvsfonden beviljade beloppet till hörapparater till barn och ungdom.

I ärendet i dess helhet har yttrande avgivits av statskontoret, som därvid framhållit, att frågan om statens bidrag till föreningen hörselfrämjandets verksamhet alltjämt torde böra bedömas med beaktande av det i de närmast föregående årens statsverkspropositioner åberopade förhållandet, att föreningens verksamhet intimt beröres av den utredning, som f. n. bedrivs av kommittén för dövhetens bekämpande. Den ovisshet, som enligt kommitténs yttrande i ärendet synes råda rörande föreningens framtida verksamhet, gör det enligt statskontorets mening särskilt angeläget, att försiktighet iakttages, när det gäller statens medverkan till en utvidgning av densamma. Därest en höjning av statsbidraget till föreningen skulle befinnas ofrånkomlig, bör den alltså bliva av betydligt mindre omfattning än vad föreningen ifrågasatt.

Departementschefen.

I de båda närmast föregående årens statsverkspropositioner framhöll jag, att den i olika former av hörselfrämjandet bedrivna verksamheten intimt beröres av den utredning, som bedrivs av den hösten 1947 tillkallade kommittén för dövhetens bekämpande. Enligt meddelade direktiv skall kommittén sålunda bl. a. undersöka möjligheterna att samordna de samhälleliga åtgärderna på dövårdens område, såväl i vad gäller det på forskning och andra allmänna uppgifter inriktade arbetet som beträffande de enskilda hjälpåtgärderna. Behovet och lämpligheten av att inrätta en central statlig institution med uppgift bl. a. att tjäna som rådgivnings-, kontroll- och samordningsorgan på detta område skall därvid prövas. För att föreningens betydelsefulla verksamhet i avbidan på resultatet av nämnda utredning skulle kunna bedrivas i önskvärd omfattning och enär statsbidraget icke syntes tillräckligt för att tillgodose föreningens ökade administrationskostnader, förordades i propositionerna en viss höjning av anslaget.

Vad som anförts i hörselfrämjandets nu föreliggande båda framställningar ävensom av mig under hand inhämtade kompletterande uppgifter visa, att föreningens verksamhet, framförallt dess konsultationsarbete, undergått en ytterligare, starkt markerad ökning. Sålunda har det sammanlagda antalet besökare, som år 1945 uppgick till 4 045, ökat från 8 507 år 1946 till 10 900 år 1949. Antalet besök under de utprovningsresor, som företagas till olika sjukhus i landsorten, har under sistnämnda tid ökat från 1 386 till 3 029. År 1949 besöktes cirka 30 sjukhus. Från år 1946 till år 1949 har, såsom jag framhållit under föregående punkt, antalet förmedlade apparater stigit från 715 till cirka 1 600 och antalet s. k. hjälpfall (bidragsberättigade) från 193 till omkring 745. Föreningen har vidare framhållit, att kravet på utprovningsarbetets utförande skärpts i så hög grad, att tiden

för varje utprovning fördubblats. Härtill kommer att, sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 2 december 1949 ställt ett belopp av 90 000 kronor ur allmänna arvsfonden till föreningens förfogande för inköp av hörapparater till barn och ungdom, ytterligare personal — minst en utprovare — erfordras för fördelning av dessa medel.

Till följd av den utveckling av hörselfrämjandets verksamhet, som ägt rum under år 1949, utvisa de preliminära beräkningarna över föreningens inkomster och utgifter för samma år en brist på icke mindre än cirka 40 700 kronor. Enligt vad jag under hand inhämtat ha emellertid förmedlingsinkomsterna vid stockholmscentralen visat sig överstiga det ursprungligen beräknade beloppet med omkring 7 000 kronor, varför bristen torde komma att stanna vid cirka 33 700 kronor. Under åren 1939—1949 utvisar föreningens verksamhet en sammanlagd brist om cirka 63 000 kronor, vilken kunnat täckas endast genom att taga i anspråk fondmedel. Ett sådant förfaringssätt kan enligt föreningens uppfattning i längden icke fortgå, så mycket mer som förlusterna vid en utökning av verksamheten måste beräknas komma att stiga ytterligare.

För budgetåret 1950/51 ha hörselfrämjandets inkomster — inklusive förmedlingsprovisioner — uppskattats till 73 980 kronor och utgifterna till 194 980 kronor. Föreningen har därvid förutsatt, att verksamheten skulle utvidgas. För täckande av den brist på 121 000 kronor, som sålunda beräknas uppkomma, har föreningen hemställt om bidrag med 100 000 kronor.

Såsom hörselfrämjandet framhållit, har inom priskontrollnämnden påbörjats en utredning rörande möjligheterna att sänka hörapparatpriserna. Enligt vad jag under hand inhämtat från nämnden avser denna att föreslå bl. a., att det nuvarande provisionssystemet ersättes med en fast utprovningsavgift. Denna avgift, vilken även hörapparatfirmorna efter genomförd prissänkning skulle vara berättigade uttaga, skulle i enlighet med hörselfrämjandets förslag utgå med 10 kronor för apparatutprovning och 5 kronor för omprovning eller lurprovning. Då föreningens inkomster av förmedlingsprovisioner under år 1949 uppgått till cirka 72 000 kronor och i utprovningsavgifter beräknas komma att inflyta omkring 43 000 kronor, skulle detta innebära en ökning av föreningens underskott med (72 000 — 43 000) 29 000 kronor. Vid oförändrad omfattning av verksamheten och med f. n. utgående statsbidrag skulle det sammanlagda underskottet sålunda komma att uppgå till (33 700 + 29 000) 62 700 kronor.

Enligt vad som framgår av tidigare lämnad redogörelse har svenska landstingsförbundet förklarat, att landstingens inköpscentral skulle kunna åtaga sig försäljning av hörapparater och att detta redan skett i fråga om den engelska standardapparaten. Avsikten är att komplettera denna apparat med andra märken. För att kunna få en grundval för framtida överväganden rörande organisationen av utprovningsarbetet m. m. har vidare under januari 1950 en försöksverksamhet påbörjats i Örebro län. Landstingen

avse att för utprovningsarbetet successivt utbilda särskilda befattningshavare.

Resultatet av de nu nämnda åtgärderna torde icke komma att i nämnvärd utsträckning påverka hörselfrämjandets verksamhet under budgetåret 1950/51. Jag anser mig därför böra tillstyrka en sådan höjning av nu utgående bidrag, att föreningen kan fortsätta sin verksamhet i ungefär oförändrad omfattning. Den ökning av uppkommande underskott, som hänförs sig till förmedlingsprovisionernas slopande, synes därvid böra helt ersättas av statsmedel. I avbidan på resultatet av förenämnda kommittés arbete och med hänsyn till därmed sammanhängande osäkerhet rörande den framtida utformningen av föreningens verksamhet anser jag mig emellertid icke kunna tillstyrka, att medel nu anvisas för täckande av hela den återstående delen av underskottet, 33 700 kronor. Jag förordar, att hälften av nämnda belopp anvisas för nästa budgetår. Därvid förutsätter jag, att föreningen söker utforma sin verksamhet på sådant sätt att underskott i möjligaste mån undvikas.

I enlighet härmed skulle det sammanlagda medelsbehovet komma att uppgå till (40 000 + 29 000 + 16 850) 85 850 eller i runt tal 86 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till hörselfrämjandet* för budgetåret 1950/51 anvisa ett anslag av 86 000 kronor.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda under punkterna 1:o) och 2:o) med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Ralph Sterner.